

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 189/21
Λουξεμβούργο, 21 Οκτωβρίου 2021

Απόφαση στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-845/19 και C-863/19
Okrazhna prokuratura – Varna

Το Δικαστήριο διευκρινίζει ορισμένες διατάξεις της οδηγίας σχετικά με τη δέσμευση και δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η οδηγία αυτή αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση επιτρέπουσα τη δήμευση περιουσιακού στοιχείου το οποίο υποστηρίζεται ότι ανήκει σε πρόσωπο διαφορετικό από τον αυτουργό του ποινικού αδικήματος, μολονότι ο εν λόγω τρίτος δεν έχει τη δυνατότητα να παρίσταται ως διάδικος στη σχετική με τη δήμευση ένδικη διαδικασία

Δύο Βούλγαροι υπήκοοι (στο εξής: εμπλεκόμενοι) καταδικάσθηκαν ποινικά επειδή διαπιστώθηκε ότι, τον Φεβρουάριο του 2019, κατείχαν στη Βάρνα (Βουλγαρία) χωρίς άδεια, με σκοπό τη διανομή τους, ιδιαιτέρως επικίνδυνες ναρκωτικές ουσίες. Κατόπιν της ως άνω καταδίκης, η Okrazhna prokuratura - Varna (εισαγγελική αρχή περιφέρειας Βάρνας, Βουλγαρία) ζήτησε από το Okrazhen sad Varna (περιφερειακό δικαστήριο Βάρνας, Βουλγαρία) να διατάξει τη δήμευση των χρηματικών ποσών που είχαν ανευρεθεί στο πλαίσιο ερευνών στις οικίες των εμπλεκόμενων.

Ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου, οι εμπλεκόμενοι ισχυρίσθηκαν ότι τα χρηματικά ποσά που είχαν κατασχεθεί ανήκαν σε μέλη των οικογενειών τους. Τα μέλη αυτά δεν είχαν μετάσχει στην ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου διαδικασία, δεδομένου ότι το εθνικό δίκαιο δεν το επιτρέπει. Το συγκεκριμένο δικαστήριο απέρριψε το αίτημα δημεύσεως των χρηματικών ποσών, με το σκεπτικό ότι το ποινικό αδίκημα για το οποίο είχαν καταδικασθεί οι εμπλεκόμενοι δεν ήταν ως εκ της φύσεώς του ικανό να τους προσπορίσει οικονομικά οφέλη. Επιπλέον, μολονότι υπήρχαν αποδεικτικά στοιχεία περί του ότι οι εμπλεκόμενοι πωλούσαν ναρκωτικές ουσίες, ούτε τους ασκήθηκε ποινική δίωξη ούτε καταδικάσθηκαν για το συγκεκριμένο ποινικό αδίκημα. Η εισαγγελική αρχή περιφέρειας Βάρνας προσέβαλε την απόφαση αυτή, υποστηρίζοντας ότι, κατά την εφαρμογή των σχετικών εθνικών διατάξεων, το εν λόγω δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη την οδηγία 2014/42¹.

Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ανάγκη υπάρξεως διασυννοριακής καταστάσεως προκειμένου να τύχει εφαρμογής η οδηγία 2014/42, σχετικά με την έκταση της προβλεπόμενης από την οδηγία αυτή δημεύσεως και σχετικά με το περιεχόμενο του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής τρίτου ο οποίος υποστηρίζει, ή για τον οποίο υποστηρίζεται, ότι είναι ο κύριος του υπό δήμευση περιουσιακού στοιχείου. Με την απόφασή του, το Δικαστήριο αποφαινεται, επομένως, επί ζητημάτων καίριας σημασίας για την οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2014/42 και την ερμηνεία ορισμένων εκ των βασικών εννοιών της.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Κατά πρώτον, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι **η κατοχή ναρκωτικών ουσιών με σκοπό τη διανομή τους εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2014/42 ακόμη και αν όλα τα συστατικά στοιχεία της τελέσεως του ποινικού αδικήματος αυτού περιορίζονται στο εσωτερικό ενός μόνον κράτους μέλους**. Πράγματι, βάσει της Συνθήκης ΛΕΕ², το συγκεκριμένο ποινικό αδίκημα εμπίπτει σε τομέα ιδιαιτέρως σοβαρής εγκληματικότητας, με διασυννοριακή διάσταση, ο οποίος μνημονεύεται από την εν λόγω Συνθήκη. Κατά συνέπεια, ο νομοθέτης της

¹ Οδηγία 2014/42/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 2014, L 127, σ. 39).

² Άρθρο 83, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

Ένωσης είναι αρμόδιος να θεσπίζει ελάχιστους κανόνες εναρμονίσεως σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον οικείο τομέα, η δε αρμοδιότητα αυτή καλύπτει και περιπτώσεις στις οποίες τα συστατικά στοιχεία της τελέσεως συγκεκριμένου ποινικού αδικήματος περιορίζονται στο εσωτερικό ενός μόνον κράτους μέλους.

Κατά δεύτερον, το Δικαστήριο κρίνει ότι η οδηγία 2014/42 δεν προβλέπει μόνον τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων που συνιστούν οικονομικό πλεονέκτημα προερχόμενο από το ποινικό αδίκημα για το οποίο έχει καταδικασθεί ο αυτουργός του αδικήματος, **αλλά ότι καταλαμβάνει και τη δήμευση των περιουσιακών στοιχείων τα οποία ανήκουν στον αυτουργό και ως προς τα οποία το εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί της υποθέσεως κρίνει ότι προέρχονται από άλλη εγκληματική δραστηριότητα**. Τέτοιες δημεύσεις, όμως, είναι δυνατές υπό τον όρο της τηρήσεως των εγγυήσεων που προβλέπει η εν λόγω οδηγία ³ και υπό την προϋπόθεση, αφενός μεν, ότι το ποινικό αδίκημα για το οποίο καταδικάσθηκε ο συγκεκριμένος αυτουργός καταλέγεται μεταξύ των απαριθμούμενων στην οδηγία ⁴ αφετέρου δε, ότι το ποινικό αυτό αδίκημα δύναται να προσπορίσει, άμεσα ή έμμεσα, οικονομικό όφελος.

Όσον αφορά την πρώτη περίπτωση δημεύσεως, το προϊόν εγκλήματος του οποίου εξετάζεται η δήμευση **πρέπει να προέρχεται από το ποινικό αδίκημα για το οποίο καταδικάσθηκε ο αυτουργός του με αμετάκλητη απόφαση**.

Όσον αφορά τη δεύτερη περίπτωση, η οποία αντιστοιχεί στην εκτεταμένη δήμευση ⁵, το Δικαστήριο διευκρινίζει, αφενός, ότι, προκειμένου να καθορίζουν αν ένα ποινικό αδίκημα δύναται να προσπορίσει οικονομικό όφελος, **τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν υπόψη το *modus operandi*, για παράδειγμα αν το αδίκημα τελέσθηκε στο πλαίσιο οργανωμένου εγκλήματος ή με την πρόθεση να παραχθεί τακτικό εισόδημα από ποινικά αδικήματα** ⁶. Αφετέρου, η κρίση του εθνικού δικαστηρίου ότι τα περιουσιακά στοιχεία προέρχονται από εγκληματική δραστηριότητα **πρέπει να στηρίζεται στις περιστάσεις της υποθέσεως, περιλαμβανομένων των συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών και των διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων** ⁷. Προς τούτο, το εθνικό δικαστήριο μπορεί, μεταξύ άλλων, να λάβει υπόψη τυχόν δυσαναλογία μεταξύ της αξίας των επίμαχων περιουσιακών στοιχείων και των νομίμων εισοδημάτων του καταδικασθέντος ⁸.

Όσον αφορά, τέλος, τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων τρίτων ⁹, αυτή προϋποθέτει ότι **έχει αποδειχθεί η εκ μέρους υπόπτου ή κατηγορουμένου μεταβίβαση προϊόντων εγκλήματος σε τρίτον ή η απόκτηση τέτοιων προϊόντων από τρίτον, καθώς και ότι ο τρίτος γνώριζε ότι η μεταβίβαση ή απόκτηση είχε ως σκοπό την αποφυγή της δημεύσεως**.

Κατά τρίτον, το Δικαστήριο κρίνει ότι η οδηγία 2014/42, ερμηνευόμενη σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, **αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση επιτρέπουσα τη δήμευση περιουσιακού στοιχείου το οποίο υποστηρίζεται ότι ανήκει σε πρόσωπο διαφορετικό από τον αυτουργό του ποινικού αδικήματος, μολονότι ο εν λόγω τρίτος δεν έχει τη δυνατότητα να παρίσταται ως διάδικος στη σχετική με τη δήμευση ένδικη διαδικασία**. Πράγματι, η οδηγία αυτή επιβάλλει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν ότι τα πρόσωπα που θίγονται από τα μέτρα τα οποία προβλέπει η συγκεκριμένη οδηγία, περιλαμβανομένων των τρίτων οι οποίοι υποστηρίζουν ή για τους οποίους υποστηρίζεται ότι είναι οι κύριοι των περιουσιακών στοιχείων που πρόκειται να δημευθούν, **έχουν το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και δίκαιης δίκης προκειμένου να προασπίσουν τα δικαιώματά τους** ¹⁰. Επιπλέον, η οδηγία 2014/42 προβλέπει πλείονες ειδικές εγγυήσεις για τη διασφάλιση της προασπίσεως των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ως άνω τρίτων. Μεταξύ των εγγυήσεων αυτών καταλέγεται **το δικαίωμα προσβάσεως σε δικηγόρο καθ' όλη τη**

³ Άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/42.

⁴ Άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/42.

⁵ Άρθρο 5 της οδηγίας 2014/42.

⁶ Αιτιολογική σκέψη 20 της οδηγίας 2014/42.

⁷ Αιτιολογική σκέψη 21 της οδηγίας 2014/42.

⁸ Άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/42.

⁹ Άρθρο 6 της οδηγίας 2014/42.

¹⁰ Άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/42.

διάρκεια της διαδικασίας δημεύσεως¹¹, το οποίο συνεπάγεται προφανώς το δικαίωμα ακρόασης των τρίτων στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διαδικασίας, περιλαμβανομένου του δικαιώματος επικλήσεως των τίτλων τους κυριότητας επί των περιουσιακών στοιχείων τα οποία αφορά η δήμευση¹².

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η προδικαστική παραπομπή παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, να υποβάλουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, κατά τον ίδιο τρόπο, τα άλλα εθνικά δικαστήρια που επιλαμβάνονται παρόμοιου προβλήματος.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδα ☎ (+352) 4303 2582

¹¹ Άρθρο 8, παράγραφος 7, της οδηγίας 2014/42.

¹² Άρθρο 8, παράγραφος 9, της οδηγίας 2014/42.